

Teisingumo ministerijai

Kopija:
Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetui
Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai
Lietuvos bankui
Registrų centrui
Antstolių rūmams

2023 04 03
NSMOT 2023/04

DĖL CIVILINIO PROCESO KODEKSO 689 ĮGYVENDINIMO

Nuo 2022 m. liepos 1 d. įsigaliojus Civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 689 straipsnio 6 d. pakeitimams *piniginės lėšos, neviršijančios pagal Lietuvos Respublikos socialinės paramos išmokų atskaitos rodiklių ir bazinio bausmių ir nuobaudų dydžio nustatymo įstatymo apskaičiuoto minimalių vartojimo poreikių dydžio yra neliečiamos ir iš jų išskaityti negalima.*

O vadovaujantis to paties straipsnio 7 dalimi *nurodymą priverstinai nurašyti skolininko pinigines lėšas pateikęs antstolis, pareigūnas ar institucija, nustatę, kad gauta pinigų suma yra didesnė, negu reikia reikalavimams patenkinti, arba kad gautos piniginės lėšos, į kurias negali būti nukreiptas išieškojimas, ne vėliau kaip per penkias darbo dienas nuo šių aplinkybių paaiškėjimo privalo pinigines lėšas, viršijančias reikalavimus, grąžinti skolininkui.*

Registrų centras savo svetainėje [nurodo](#), kad „modernizavus PLAIS, ši sistema automatiškai nustatys minimalių vartojimo poreikių dydžio (MVPD) neišieškoma sumą ir perduos šią informaciją kredito, mokėjimo ir elektroninių pinigų įstaigoms, kai tik nurodymų teikėjai - Valstybinė mokesčių inspekcija, „Sodra“, antstoliai ar Muitinės departamentas - pradės vykdyti išieškojimą iš skolininko. Be jokių papildomų skolininko veiksmų jo sąskaitoje bus apsaugota lėšų suma minimaliems jo poreikiams, iš kurios negalės būti išieškoma skola“.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos socialinės paramos išmokų atskaitos rodiklių ir bazinio bausmių ir nuobaudų dydžio nustatymo įstatymo nuostatomis, MVPD šiai dienai yra 354 Eur.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad CPK nustato imperatyvą, jog kiekvienam asmeniui, kurio sąskaitai yra uždėtas areštas, automatiškai, be papildomų skolininko veiksmų turi būti nustatyta minimalių poreikių dydžio laisvai disponuojama (354 Eur) suma, o iš jos atlikus išskaitymus, visos MVPD apimtyje išskaitytos lėšos privalo būti grąžintos asmeniui.

Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas (toliau – NSMOT) atkreipia dėmesį, kad NSMOT nariai, teikdami pagalbą įsiskolinusiems asmenims, dažnai susiduria su situacijomis, kuomet, įsigaliojus minėtiems CPK pakeitimams, asmenims, kurių sąskaitos yra areštuotos dėl vykdomų išieškojimų, **automatiškai nėra nustatoma minimalių poreikių dydžio suma.** Ši suma nustatoma tik po to, kai asmuo raštu kreipiasi į antstolį (ir) arba Sodrą.

Taip pat pažymėtina, kad asmeniui raštu nesikreipiant į antstolį, ar Sodrą, **nuskaitytos lėšos nėra grąžinamos.**

Vieniems iš narių – Vilniaus arkivyskupijos Carito Nuteistųjų konsultavimo centrui (toliau – Centras) – telefonu susisiekus su Registrų centru ir pasiteiravus, kaip praktiškai taikomi nauji pakeitimai, buvome informuoti, kad Registrų centras visą informaciją gauna iš banko ir tuomet atlieka atitinkamus veiksmus.

Centrui susisiekus su vienu iš Lietuvoje veiklą vykdančių banku ir paprašius paaiškinti, kaip praktiškai veikia minėta tvarka, Centras buvo informuotas, kad apie disponuojamos sumos dydį banką informuoja išieškojimą vykdančias subjektas (antstolis, Sodra ir t. t.).

NSMOT pažymi, kad tokiu pat principu disponuojamos sumos nustatymo procedūra veikė ir iki 2022-07-01 CPK 689 str. pakeitimų.

Atsižvelgiant į ta, kas išdėstyta, darytina išvada, kad CPK 689 straipsnio pakeitimų įgyvendinimas ir vykdymas nėra užtikrinamas, o minėta norma praktikoje neveikia nei instituciniu, nei ūkiniu lygmeniu.

Pažymėtina, kad įsigaliojus CPK 689 str. pakeitimams, lėšų nuskaitymas nenustačius laisvai disponuojamos MVPD sumos, yra neteisėtas veiksmas, kuris atsakingiems subjektams turėtų sukelti neigiamas teises pasekmes.

Šiuo atveju NSMOT nuomone yra daromi iškart trys pažeidimai 1) nesilaikoma teisės normos automatiškai nustatyti disponuojamą sumą 2) vykdomas išieškojimas iš asmeniui priklausančios ir neliečiamos MVPD sumos 3) neteisėtai išskaičius lėšas, jos nėra gražinamos (išskyrus atvejus, kai asmuo kreipiasi dėl gražinimo).

Taip pat pabrėžtina, kad Centro nuomone nuo CPK 689 str. įsigaliojimo iki dabar yra padaryta didžiulė turtinė žala asmenims, kuriu atžvilgiu nebuvo pritaikytas MVPD sąskaitoje ir iš kurių buvo/yra atliekami išskaitymai. Pabrėžtina, kad ši žala ir toliau daroma.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, NSMOT p r a š o:

1. Nustatyti ir aiškiai apibrėžti subjektų, atsakingų už CPK 689 str. įgyvendinimą ir taikymą, ratą;
2. Užtikrinti sklandų CPK 689 str. įgyvendinimą ir vykdymą;
3. Nustatyti kokiems fiziniams asmenims nėra pritaikyta CPK 689 str. įtvirtinta disponuojama suma;
4. Vadovaujantis CPK 689 str. visiems fiziniams asmenims, turintiems teisę į MVPD nustatyti disponuojamą sumą;
5. Vadovaujantis CPK 689 str. visiems fiziniams asmenims iš kurių sąskaitų buvo atlikti išskaitymai pažeidžiant 689 str. nuostatas, gražinti neteisėtai padarytus išskaitymus nuo 2022 m. liepos 1 d.
6. Nustatyti proporcingą ir atgrasančią atsakomybę subjektams, nesilaikantiems įstatyme nustatytos tvarkos.

Direktorė Aistė Adomavičienė

Andrius Jarošenko, tel. +37067189053, el. p. andrius.jarosenko@vilnius.caritas.lt

Aistė Adomavičienė, tel. +370 668 76316, el. p. aiste@smtinklas.lt